

Brudstykker af et dansk-norsk Forfatterlexicon fra Tiden før 1660.

Ved H. F. Rørdam.

(Slutning.)

I et tidligere Hefte meddeltes Oplysninger om de Forfattere, hvis Navne begyndte med Ab—Aq. Nærværende Meddelelse angaar Forfattere, spredte, om jeg saa maa sige, over hele Alfabetet, deriblandt en Del, som ikke findes hos Worm og Nyerup, hvilke ere mærkede med *.

Arctander (Holger Hansen), Søn af Hr. Hans Holgersen, Sognepræst i Aafjordens Præstegjeld i Trondhjems Stift, blev Student og forekommer i Januar 1626 som Alumnus i Kommunitetet i Kjøbenhavn. Hans senere Skjæbne er ubekjendt.

Erlandsen, Trondhj. St. Gejstl. S. 209. Acta Consist. 11 Jan. 1626. Jvft. Pers. Tidsskr. III, 163.

Encomiolon Norvegiacum. Hafn. 1625. 4. (Tilegnet Hr. Anders Christensen, Præst til Øreland og Næs, Provst i Fosens Provsti, Hr. Hans Holgersen, Præst til Aafjord og Josund, Forfatterens Fader, og Hr. Lars Holgersen, resid. Kapellan til Trondhjems Domkirke, Forfatterens Farbroder og Velynder).

Augustinus (Rasmus), født i Næstved, studerede 1560—1 i Rostok, hvor han udgav et latinsk Digt, som han tilegnede Hr. Oluf Lavritsen (Karsemose), Abbed i Sorø, og Hr. Christen Sørensen, Abbed i Allehelgenskloster ved Lund, til Tak for bevist Velvilje imod ham. I Rostok optraadte han ogsaa 1561 som »competitor« til en theologisk Grad. Efter sin Hjemkomst blev han af Herluf Trolle kaldet til den første Prædikant ved Herlufsholms Kirke; 1571 blev han Sognepræst i Kjøge, senere tillige Herredsprovst i Ramsø Hrd.; døde 1589. Lyskander roser ham som Theolog, Digter og Prædikant.

Ny kirkeh. Saml. III, 569—70. Rørdam, Lyskanders Levned og Bog om danske Skribenter. S. 226. Cimbr. lit. I, 453.

Carmen de Johanne Baptista, nuper conscriptum et recitatum in publ. Academia Rostochiana. Rost. 1561. 4.

Epitaphium Herluffi Trolle, indført i Chr. Machabæi Oratio funebris ill. viri Herl. Trolle. Hafn. 1566.

En Sang om Davids og Goliaths Fict. Schreffuit David Pedersen Borgemesters Søn i Køge til en liden oc villig tieniste. (Med Noder). Kbh. 1582. 8.

En kort Vise om Ecteskabs Ære. Skenckt sine gode Venner, Gudfryctige oc Erlige Claus Bager oc Bodil Peders Daatter i Kiøge, til it lidet tacknemmeligheds tegn. (Med Noder). Kbh. 1583. 8.

Breve til Fru Birgitte Gøye, trykte i Ny kirkehist. Saml. III, 570—3. 577—9. 581.

*Baldersleben (Antonius) fra Sangershausen, en tydsk Student, som 1556—7 opholdt sig i Kjøbenhavn. Iblandt M. Hans Jørgensen Sadolins latinske Digte findes et »ad Antonium Balderslebium Cher: pro scriptis ab eo missis«.

Saml. t. Fyns Hist. og Topogr. IV, 105 Not.

Carmen de natali Jesu Christi, Servatoris nostri. Hafn. 1557. 4.
Epitaphium D. Petri Capitanei (trykt hos Vinding, Acad. Haun. p. 86—7).

Bertelsen (Niels), paa Latin: Nicolaus Bartolinus Collingius, var født i Kolding; har vistnok studeret i Rostok og taget Magistergraden udenlands. Ved Kongebrev af 26. Juli 1586 blev det tilladt, at »højlærde Mand, Mester Niels Bertelsen, maa aarlig herefter til hans Underholdnings Behov bekomme 1 Daler af hver Kirke i Koldinghus Len, saa længe til han med noget Kald udi Kirketjeneste eller i andre Maader kan blive forsørget«. Han skal være død som Rektor i Kolding 1593.

Fyhn, Kolding, S. 100. Ny kirkehist. Saml. V, 381.

Ode in natalem Jesu Christi. Rost. 1581. 4.

Officia præcipua conjugum, in nuptiis Henr. Below. Hafn. 1583. 4.

*Brinch (Peder Mortensen) forekommer 1576—81 som Sognepræst i Væ i Skaane.

Cawallin, Lunds St. Herdaminne V, 102. Ny kirkehist. Saml. IV, 357 Not. Danske Mag. 3. R. III, 167, Not.

En ny Vise om en Vnderlig Fødsel, som er sket i Væ i Skaane den 7. Maj Aar 1581. Kbh. 1581. 8.

Dalby (Christoffer Hansen), var født i Dalby i Sjælland, kaldte sig derfor paa Latin Vallipaganus. Han gik i Roskilde Skole, hvorfra han først drog til Kjøbenhavns Universitet; men siden opholdt han sig mest i Udlandet. Saaledes rejste han med Andreas Schwendi (fra Roskilde) 1590 fra Strasborg til Herborn, hvor han opnaaede Understøttelse af Greven af Nassow og derfor dvælede i længere Tid. Siden drog han til Frankrig og England. 1595 synes han at have opholdt sig i Edinborg. Efter sin Hjemkomst var han,

som vi have Grund til at antage, i nogen Tid (1598) Hører ved Herlufsholm Skole; men forskjellige Bryderier bragte ham til atter at forlade Fædrelandet. 1599 begav han sig paany til Herborn og det nassowske Hof. Da han gik over til den reformerte Konfession, tildelte Greven af Nassow ham strax en Skoletjeneste og efter tre Aars Forløb et Præsteembede, vistnok i Zeitzheim, hvor han i alt Fald senere var ansat. I September 1615 besøgte han med sine »tre Pusiller« Danmark. Paa Overrejsen var han i Livsfare paa Søen. Han nød en venlig Modtagelse af flere Stormænd i Fædrelandet, navnlig den kgl. Rentemester Jens Juel til Kjeldgaard og Statholder Breide Rantzov i Kjøbenhavn; men det lykkedes ham dog ikke at opnaa nogen Ansættelse i Hjemmet, som han synes at have attraaet. Sin Søn Bertel efterlod han dog i Malmø hos sin Frænde, M. Bertel Knudsen Aqvilonius, blandt hvis trykte Breve der findes mange til ham. Selv gik han atter tilbage til sit Præsteembede i Zeitzheim, hvor han rimeligvis er død.

Kirkehist. Saml. 3. R. I, 335—8. III, 242—95. Fortalerne til hans Skrifter. Worm (I, 243 og 505) gjør to Personer af ham.

* Disp. de miseræ et liberationis humanæ causis. Herborn. 1593. 4.

* Disp. de Prædestinatione. Edinburg. 1595. 4.

* Memoria M. Pauli Petræi metricè servata. Basileæ 1598. 4. (J. Paludan, De templo S. Lucii, p. 39).

De exorcismo, qui adhiberi solet ad baptismum infantum. Item de Gynæcobaptismo, id est, de baptismo infantum, quem usurpant mulieres in casu necessitatis. Sententiæ doctorum Evangelicorum collectæ. Herborn. 1612. 8. (Tilegnet Kong Christian IV. Fortalen dat. Zeitzheim 1 Jan. 1612).

Navicularia eller christelig Skiffarts handel oc wandel. Item Itinerarium eller Pillegrimskaff. Det er: Christelig weywisser til den hellige Graff oc det ny Jerusalem. Bremen 1616. 12. (Tilegnet Rentemester Jens Juel. Fortalen dat. Zeitzheim 3die Juledag 1615).

Peregrinatio mortalium. Hoc est: Habitus multiplicis peregrinantium lustratio et accommodatio: quam sibi et suis inter peregrinandum consignavit Christophorus Dalby Danus. Francof. 1618. 8. (Tilegnet Grev Johan Ludvig af Nassow. Fortalen dat. Zeitzheim Aug. 1617).

Det Skrift, der tillægges ham, Examen controversiæ, utrum sit largius prandendum an coenandum, Herborn 1593, er en Disputats af Joh. Pincierus, ved hvilken Christophorus Johannis Vallipaganus Danus var Respondens.

Escholt (Michel Pedersen) blev 1646 af Statholder Hannibal Sehested kaldet til Slotspræst paa Aggershus og Sognepræst for Aggers Menighed i Biskop Henning Stockfleths Sted. Klagede i 1649 med andre Præster i Kristiania over M. Niels Svendsen Chroniks utilbørlige Invektiver mod dem. Forflyttet 1660 til Vaaler Kald i Mosse Fogderi, paa hvilket Embede hans Søn, Peder Michelsen, der var hans Kapellan, ^{30/12} 1665 fik Løfte om Succession. Døde 1666.

Budstikken, Chra. 1821. III, 400—2. Pers. Tidsskr. V, 212—3.

Stephanologia Danica, det er, en kort Fortegnelse paa hvad Lov og Lykke den ældgamle danske Krone er antagen og baaren med over sine halvtredie Tusindaar, den stormægtige og høybaarne Fyrste og Herre, K. Frederik den Tredie, paa hans prindselige Hyldings-Dag, som her i Christiania med majestatiske Solennitet er holden den 24 Augusti Anno 1648, til en underdanigst og ydmygeligst Gratulation og Lykønske stilet og tilstillet af Michel Pedersøn Escholt P. Agersh. Christiania 1648. 4.

Geologia Norvegica, det er, en kort Undervisning om det vidt-begrebne Jordskjælv, som her udi Norge skede næsten overalt Søndenfjelds den 24 Aprilis 1657, samt physiske, historiske og theologiske Fundament og grundelige Beretning om Jordskjælvs Aarsager og Betydninger. Christiania 1657. 4. (Tilegnet Christianias Borgmestere, Raadmænd, Byfoged, Stadskriver og øvrige kommunale Embedsmænd). Overs. paa Engelsk af Dan. Collins, London 1663. (Jvfr. Catalog over Norske Vid. Selsk. Saml. S. 213).

En af Mich. Ped. Escholt efterladt Husholdnings-Kalender for 1644 ligger til Grund for den af Justitsraad C. Hammer 1772 udgivne norske Husholdnings-Kalender.

*Fædder (Niels Jensen) opholdt sig 1560 i Kjøbenhavn og blev Aaret efter Sognepræst i Stege og senere Provst paa Møen. I Juli 1565 tog han Magistergraden i Kjøbenhavn, men døde endnu samme Aar. Lyskander roser ham som en i flere Henseender saare begavet Mand. — Gift med Anne Pedersdatter, Datter af Raadmand Peder Sjunesen i Kjøbenhavn. Hun havde tidligere været gift med Fædders Formand, M. Jens Christensen, og blev tredie Gang gift med Professor M. Jakob Svendsen, efter hvem hun endnu sad Enke i 45 Aar († Juli 1616, 78¹/₂ Aar gl.).

Ny kirkeh. Saml. I, 12. IV, 156—3. 423. Lyskander, Scriptor. Dan. p. 286. Over Anne Pedersdatter er der et trykt Univ.-Program 1616. N. Fædders Skrifter henføres urigtig af Worm og Nyerup til Klavs Færd.

Den christelige Lystgaard, en christelig, skøn Trøste Dict, huor-

ledis oc huor met en Christen skal trøste sig i Kaarss oc Drøffuelse. Bescreffen aff Leonhardo Northusiano, oc fordansket aff N. F. Kbh. 1579. 8. Smst. 1596. Christiania 1681.

To Salmer 1560 (tr. i Hans Thomesens Danske Psalmebog, 1569, S. 352—8, og hos Brandt og Helveg, D. danske Psalmedigtn. I, Nr. 92—3).

En Vise om Ditmarskens Erobring 1559 (tr. i Ped. Syvs Kæmpeviser II, Nr. 53).

***Gau (John)**, født i Perth i Skotland, studerede 1510 ved Universitetet i S. Andrews og er rimeligvis bleven Præst. Han sluttede sig til Reformationen; men da haarde Forfølgelser mod Protestanterne udbød efter Patrik Hamiltons Martyrdød 1528, forlod han sit Fædreland og flygtede med flere Landsmænd til Danmark, hvor han tog Bolig i Malmø. Her oversatte han et af M. Christiern Pedersens Skrifter paa Skotsk og lod sin Oversættelse trykke i Malmø, hvorfra den sendtes til Skotland, hvis Litteratorer anse det for det ældste protestantiske Skrift, man har der i Landet. Efter Reformationen blev han Kapellan ved vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, i hvilken Stilling han døde henved Aaret 1553. — Gift o. 1536 i Malmø med en dansk Kvinde ved Navn Birgitte, der døde omtrent 1551; ved hendes Jordefærd holdt D. Peder Palladius Ligtalen, hvortil hans Udkast endnu er bevaret.

Ny kirkehist. Saml. I, 683. II, 194. Chalmers, Caledonia, Lond. 1807, II, 616. Aarsberetn. fra det kgl. Bibl. II. 65—6.

The richt vay of the Kingdome of heuine is techit heir in the x commandis of God, and in the Creid, and Pater noster, in the quhilk al chrissine men sal find al thing yat is neid ful and requirit to onderstand to the saluation of the saul. Malmw 1533. 8. (Uddrag af Skriftet findes i The Bannatyne Miscellany; containing original papers relating to the History and Litterature of Scotland. Edinb. 1855. III, 345—67).

Glandrup (Hans Pedersen), født i Glavendrup i Fyn, var først Hører ved Odense Skole, »i hvilken ringe Bestilling han forhandlede sig troligen og vel«, studerede siden udenlands, navnlig i Rostok, og tog i Maj 1594 Magistergraden i Kjøbenhavn. Ved en Skrivelse af 27de Januar 1596 anbefalede Rektor og Professorer ved Kjøbenhavns Universitet ham varmt til Rigshofmester Christoffer Valkendorf, Befalingsmand paa S. Knuds Kloster, til Opnaelse af Rektorembedet i Odense, som han da ogsaa fik. Han døde i denne Stilling den 30te September 1602 af Pest.

Bloch, Fyns Gejstl. I, 349—50. Pers. Tidsskr. III, 127. Utr. Br. i Konsist. Kopibog 1594—1600.

Menniskens Leffnitz Spegel, huor wdi forhandlis mange deylige Stycker, huert Menniske saare nyttig at vide. Rostock 1593. 8.

Hegelund (Jørgen Pedersen), født i Ribe den 15. Oktober 1583, Søn af daværende Lektor M. Peder Jensen Hegelund smst. og Hustru Margrete Jørgensdatter. Efter at have gaaet i Skole i Ribe og i Lybek, blev han 1604 Student i Kjøbenhavn, hvorfra han 1605 drog til Rostok og derfra til Wittenberg, hvor han 1607 tog Magistergraden. Blev 28. Januar 1608 af sin Fader, der da var Biskop i Ribe, kaldet til Rektor i Kolding, og derfra den 19. Februar 1610 til Rektor i Ribe. I Aaret 1614 blev han Sognepræst i Møgeltønder og senere Herredsprovst. Døde den 10. April 1653. — Gift 21. Oktober 1610 med Marine, Datter af Borgmester Kjeld Jørgensen i Ribe; hun døde 14. November 1658.

P. Hegelunds Kalender. Thorup, Hist. Efterretn. om Ribe Sk. 1846. S. 33—4. Wiberg, Alm. Præstehist. II, 417. Kinch, Ribe Bys Hist. og Beskr. II, 206. 321—2.

Tvende nye Sange om Jyllands og flere Landes bedrøvelige Tilstand. Kbh. 1629.

*Horsens (Morten Andersen) var født i Horsens; hans Livsstilling er ubekjendt.

Conradi Heresbachii Bondevercks første Part, befattendes de besønderligste Wilkaar oc Stycke, som høre til Bondeverck eller BondeGerning, transfereret oc skreffuit 1601. (Forfattet efter Opfordring af Movrits Stygge til Holbækgaard i Aarh. St., Landsdommer i Nørrejylland. Udtog deraf er trykt i Danske Mag. I, 53—60).

Hvid (Niels), paa Latin: Albinus, var født i Kjøbenhavn den 18de Marts 1535. Efter at have studeret adskillige Aar hjemme og udenlands, skal han en kort Tid (rimeligvis 1557—8) have været Rektor ved Vor Frue Skole i Kjøbenhavn. Derefter er han formodentlig atter draget til fremmede Universiteter. 1562 blev han Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, men var dog kun nogle Maaneder i denne Stilling; 1564 kaldtes han til Sognepræst ved Helliggejstes Kirke smst. I Juli 1565 tog han Magistergraden under M. Joh. Sacerides's Dekanat, og den 21de September 1571 forlenedes han med et Kannikedømme i Lund. Da han var udrustet med gode Sjæls- og Legemsgaver og ikke nød ringe Anseelse som Prædikant, blev han den 19de Januar 1578 af Provsterne og Kjøbstedpræsterne i Lunds Stift valgt til deres Biskop,

paa hvilket Valg han den 21de Marts s. A. modtog kgl. Stadfæstelse. Som Biskop havde han en højst ubehagelig Sag, i Anledning af at han af Kirkeværgerne ved Domkirken i Lund havde tilforhandlet sig en Ligsten, der laa over en Begravelse tilhørende Ulfstand'ernes Slægt; ved Kongens Foranstaltninger lykkedes det vel at tilfredsstille Familien; men en afsat Præst, M. Jakob Nielsen fra Skurup, tog Anledning af Sagen til at forfatte et Par Smædeviser over Bispen, hvori denne sigtedes som Tyv. Vel blev Præsten af det akademiske Konsistorium dømt som Paskillant og siden henrettet (1586); men Sladderen døde ikke med ham, og Bispen skal have taget sig Sagen saa nær, at den forkortede hans Dage. Han døde, 54 Aar gl., den 19de Juni 1589. — Hans Hustru Dorette overlevede ham.

Sommelius, De templo cath. Lund. p. 99. Resen, Frederik II's Krønike S. 437—8. Lyskander, Scr. Dan. p. 288—9. Danske Mag. 3. R. III, 140—68. Ny kirkeh. Saml. VI, 88—9. 103—4. Cawallin, Lunds St. Herdam. I, 26—30. Kbh. Univ. Hist. I, 677. II, 500. 744.

Simeons Loffsang Luc. ij. met sin korte oc enfoldige vdleggelse. (Ligprædiken over Henning Quidtzou til Sandager, tilegnet hans Enke, Fru Birrithe Rønnov). Kbh. 1570. 8.

Om Dommedags Visshed. (Ligprædiken over Fru Else Bjørnsdatter, gift med Rigskansler Ejler Grubbe, hvem Bogen er tilegnet). Kbh. 1576. 8.

* Om det menneskelige Liv, u. St. og Aar. 8.

Predicken i Lund, den dag salig Kong Friderichs Liig bleff begraaffet i Roschille. (Hdskr. i Univ. Bibl.)

Jørgensen (Frants), født 1573 i Græsted, Søn af Præsten Jørgen Frantsen sammesteds. Blev 1602 Rektor i Helsingør, hvorfra han 1605 kaldtes til Sognepræst i Ondløse og Søndersted. Den 28. April 1612 tog han Magistergraden, hvorpaa han i Maj s. A. beskikkedes til Rektor ved Vor Frue Skole i Kjøbenhavn og til Lector musices ved Universitetet. Den 26. Februar 1625 fik Biskop Resen kgl. Befaling om at paalægge ham at fratræde sin Skoletjeneste og at indsætte ham som Lector theologiæ ved Stiftsskolen i Roskilde, »saa og gjøre eders største Flid, at Skolen strax med en dygtig og skikkelig Person udi Mester Frants's Sted forsynes, som Ungdommen bedre kunde forstaa, end hidindtil sket er«. Ved Gymnasiets Oprettelse i Roskilde 1639 blev han den første Lector theologiæ ved samme, hvorhos han var Kannik i Domkapitlet. Han døde i sin Alders 73de Aar den 28. Juli 1646. — Gift 1603 med Ellen Nielsdatter, der døde den 28. Oktober 1649 i sit 63de Aar.

Gjessing, Jubell. II, 1, 150—2. Bloch, Rosk. Domsk. II, 61—2. Hundrup, Lærerst. v. Metrop. Sk. I, 17—9. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. III, 725—8. Kirkehist. Saml. 3. R. III, 6—9. 47—8. IV, 336—8.

Γαμιον μελος Dn. Oligero Rosæcrantzio et nob. virgini Sophiæ Brahe, diu felicis optatos thalami honores sollemnissimo applausu Malmogiæ XIII Aug. celebrantibus, inscriptum et dedicatum. Hafn. 1598. 4.

En kort Beretning om Erlig oc Velbyrdig Mands, salig Peder Redtzis Stamme oc Herkomst, Leffnit oc endeligt . . . 5 Oct. 1607 fremset af Frantz Jørgenssen, G. Kbh. 1611. 8.

Kjær (Søren), ofte kaldet *Søren Skriver* (paa Latin: Severinus Paludanus), var født i Ribe. Blev først Slotsskriver i Kjøbenhavn (Lyskander siger, at han var: Danici Regni Notarius); blev derpaa omtrent 1548 Tolder ved det den Gang saa vigtige Toldsted i Kolding. Her blev han en meget anset Mand og valgtes til Stadens Borgmester. Store Pengesummer gik gennem hans Hænder, og der findes en Mængde Kongebreve til ham om Udbetalinger, han besørgede af de indkomne Toldafgifter. Hans Indflydelse hos Enkedronning Dorothea skyldes det navnlig, at hun lod Kolding Skolebygning opføre af ny. Ved Siden af sine mange praktiske Forretninger syslede han med den danske Digtetekunst. En af hans Salmer har (i Grundtvigs Bearbejdelse) endnu holdt sig i almindelig Yndest. De dramatiske Stykker, han efter tyske og latinske Forbilleder forfattede paa Dansk, bleve i det 16de Aarh. jevnlig opførte af Disciplene i de jyske Skoler. Han døde den 24de Marts 1582. — Omtales 1548 som gift; hans Hustru, Anne, Knud Thuresens Datter, døde otte Dage efter sin Ægtefælle.

Ny kirkehist. Saml. III. 485. V, 379—80. 882. Lyskander, Scriptor. Dan. p. 302. Hist. Tidsskr. V, 518. Kinch, Ribe Bys Hist. og Beskr. II, 148. 763—4.

To Salmer (tr. i Hans Thomesens Psalmebog, 1569, og hos Brandt og Helveg, D. danske Psalmedigtn. I, Nr. 95—6).

* Om Abrahams Liff oc Leffnet, en Leeg Georgii Rollenhagen vdset aff Tydske paa Danske aff Seffren Seffrensen, Borgemester vdi Colding. (Jvfr. Nyerup og Rahbek, D. danske Digtetekunsts Hist. II, 18. Tauber, Hist. Cathedr. Aarhus. p. 87).

* Tragoedia Jephthæ, quam reddidit danicis rhythmis Severinus Paludanus. (Jvfr. Ny kirkehist. Saml. III, 485. Thorup, Hist. Efterretn. om Ribe Cathedralsk. 1846. S. 83).

* Nabal Comoedia sacra Rodolphi Gvaltheri Tigurini, danice red-dita a Severino Paludano Cos. Colding. (Thorup a. St.).

Det er ikke bekendt, om noget af disse tre bibelske Dramaer

har været trykt; de haves neppe mere, ligesaa lidt som de »Annales Coldingenses«, der ogsaa tillægges samme Forfatter.

Krabbe (Elsebe), født paa Helsingborg Slot den 12te April 1514, Datter af Rigsmarsk Hr. Tyge Krabbe til Bustrup og Vegholm og Fru Anne Rosenkrantz. Da hun var tre Aar gammel, kom hun til sin Mormoder, Fru Birgitte Thott, Hr. Niels Rosenkrantzes til Bjørnholm, hvor hun blev i næsten ti Aar indtil Mormoderens Død. Efter et Aars Ophold hos Forældrene kom hun i en Alder af omtrent 14 Aar til sin Svoger Byrge Ulfstand til Glimminge og hans Hustru, Fru Magdalene Krabbe, hos hvem hun var i fem Aar. Den 18de Juni 1533 blev hun i en overordentlig anseelig Forsamling af Rigets Bisper og Stormænd trolovet i Vor Frue Kapel i Frue Kirke i Kjøbenhavn med den bekjendte Peder Skram til Urup; og den 2den Februar 1535 havde hun paa Helsingborg Slot Bryllup med denne berømmelige Søhelt. Hun blev ham en trofast Hustru, »en gudfrygtig, husraadig og velforstandig Kvinde«, og hun kan med Føje anses som en af de mest fremragende blandt sin Tids Adelsfruer baade hvad Karakter og Begavelse angaar. En stor Del af sit ægteskabelige Liv tilbragte hun paa Helsingborg og Laholm Slotte, som hendes Mand var forlenet med. Det sidste Slot blev i Syvaarskrigen tvende Gange forgjæves belejret af Svenskerne, der ogsaa afbrændte Peder Skrams og Fru Elsebes Hovedgaard Skedal i Halland. Ved Belejringen 1565 var Laholm Slot især truet; men det holdt sig dog, og Fru Elsebe bidrog selv ved sin modige Adfærd til dette heldige Udfald. Som Tak til Gud for Befrielsen af den overhængende Fare forfattede hun en Salme, som længe erindredes, og hun og hendes Mand skjænkede den aarlige Rente af en Gaard i Kjøbenhavn til Vor Frue Skole sammesteds, at fattige Peblinge kunde forsynes med Hoser og Sko for disse Penge, ligesom Fru Elsebe ogsaa paa anden Maade tog sig med Kjærlighed af fattige Skolebørn. Forøvrigt blev hun under Krigen Vidne til megen Elendighed, da en stor Del af Halland blev lagt øde ikke blot af Svenskerne men ogsaa af den danske Konges tyske Lejetropper. Selv mistede hun i Løbet af et Aar fire voxne Sønner og sin Broder Mogens Krabbe. Hun bevarede dog et fromt, gudhengivent Sind indtil sin Død den 8de Marts 1578. Skjønt Moder til atten Børn og optagen af mange huslige Sysler, fandt hun dog Glæde i Læsning og i litterære Arbejder. Til Trøst for hendes gamle efterlevende Husbonde, der først døde

den 2den Juli 1581, forfattede Rasmus Hansen Rerav et smukt Mindeskrift over hende.

Rørdam, Kl. Lyskander, S. 224—5. Hist. Kildeskrifter II, 1—116. Schönau, D. lærde Fruentim. S. 882—97.

Optegnelser om Hr. Peder Skrams Levned (tr. i Rørdams Hist. Kildeskr. II, 1—38. En Bearbejdelse deraf ved Datteren Olive Skram er udg. af M. N. C. Kall-Rasmussen i Danske Mag. III, 81—100).

Danske Ordsprog optegnede og tilegnede Hans Skovgaard, kgl. øverste Sekretær. Hdskr. fandtes i Ped. Resens Bibliothek (Cat. p. 175), benyttet af Peder Syv (se Fortalen til hans Danske Ordsprog, 2den Del, Kbh. 1688).

En christelig Taksigelse aff den CXV. Psalme for Guds gode Befrielse fra legemlig Fiender oc V-uenner (tr. i Hans Thomesens D. Psalmebog, 1569, S. 314—5; i Cassubens Psalmebog, 1681, S. 120—1; hos Schönau, D. lærde Fruentim., S. 885—8; hos Brandt og Helveg, Den danske Psalmedigtn. I, 62—3).

En Del Breve fra hende, navnlig til Birgitte Gøye, ere trykte i Rørdams Hist. Kildeskr. II, 52 ff.

Desuden tillægger Lyskander hende: 1. Forskjellige gudelige Bønner; 2. Levnedbeskrivelse og Gravskrift over velb. Hans Skovgaard til Gundestrup; 3. Genealogiske Optegnelser om forskjellige danske Adelsslægter, — alt i Hdskr.

Kraft (Hans), paa Latin: Johannes Craphtus, blev 1592 tysk Præst i Helsingør. Tog i Maj 1593 Magistergraden i Kjøbenhavn. Den 15. September s. A. beskikkedes han af Regjeringsraadet til Præst ved den tyske Kirke i Kjøbenhavn. Var en dygtig Musiker. Kaldtes i Juni 1606 til Rektor ved Vor Frue Skole og Lector musices ved Universitetet, men beholdt dog fremdeles Præstembedet ved Siden af Skoletjenesten. I Aaret 1612 nedlagde han Rektorembetet og 1616 Præstekaldet, da han i sidstnævnte Aar var bleven forlenet med et Kannikedømme i Roskilde. Til denne By flyttede han nu, og levede her endnu 1631 som residerende Kannik ved Domkirken. Gift med Sophia, Datter af Hofpræst M. Christoffer Knoff.

Ny kirkehist. Saml. III, 144—5. 165. 185. Kirkeh. Saml. 3. R. I, 406—8 o. fl. St. Hist. Tidsskr. 3. R. IV, 531. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. III, 722—5. IV, 565. Hundrup, Lærerst. v. Metrop. Sk. I, 16—7.

Paeon Danicus, in honorem Christiani IV, Regis Daniæ, ex Hal-landia, post faustam Coronidem, bello per triennium fortiter gesto et feliciter finito, impositam, revertentis. (Hafn.) 1619. 4. (Jvfr. Nye-rup, Christian IV, S. 59—60).

Latinsk Digt, tr. i Arngr. Jonsens Apotribe Calumniae, Hamb. 1622, p. 115. Et Brev af 1631 fra ham til Kansler Chr. Friis findes i Bøllings Brevsamling (Kgl. Bibl.).

Lang (Bertel Christensen), født i Harsyssel i Jylland, blev omtrent 1570 Rektor ved Odense Skole og tog i September 1571 Magistergraden i Kjøbenhavn; 1573 kaldtes han til Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Odense. Han var den ene af det fynske Præsteskabs tvende Udsendinge ved Kaldelsen af M. Jakob Madsen i Ribe til Fyns Biskop ved Nytaarstid 1588. Døde den 5te September 1597. Han omtales som en vellærd og velbegavet Mand. Hans Hustru hed Mette.

Lyskander, Script. Dan. p. 198. Bloch, Fyns Gejstligh. I, 341. Kirkehist. Saml. II, 135. Kbhvns Univ. Hist. II, 450. Jac. Madsens Visitatsbog, S. 22. 44. Saml. t. Fyns Hist. VII, 292—7.

Alethes seu votum in nuptias clar. viri M. Erasmi Catholmii, Acad. Hafn. professoris vigilantissimi, et honestiss. Virginis, Elizabethæ, natæ patre M. Jacobo Hasebart, sereniss. Regis Christiani III Chirurgo. Hafn. 1570. 4.

***Michelsen (Peder)**, født i Kjøbenhavn, var rimeligvis 1585 Kapellan i Helsingborg og er mulig den Mand af samme Navn, som 1593—1607 forekommer som Sognepræst i Trelleborg og Maglerup i Skaane.

Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne II, 121—2.

En smuk Ny Vise om Christi Naade og Barmhiertighed. Skenket Christoffer Rasmussen, Kon. Maytt. Slotzscriffuer paa Helsingborg Slot, til et tacknemmeligheds tegn, aff Peder Michelsen, Hafniensi, Guds ords tienere 1585. Kbh. 8vo.

Movritsen (Isak) var født i Gildeleje, hvorfor han ofte skrev sig Gyldelianus. I Aaret 1561 studerede han i Rostok, hvor han først optraadte som latinsk Digter, i hvilken Retning han havde gode Evner. Selv nævner han Hofpræsten M. Niels Nielsen Kolding som den Mand, der især hjalp ham frem paa den studerende Bane; rimeligvis har denne ogsaa skaffet ham den Understøttelse, som Kong Frederik II den 19. Marts 1562 tilstod ham, medens han laa til Herberge hos Professor M. Klavs Skavbo og studerede ved Kjøbenhavns Universitet. Siden færdedes han vistnok mange Aar i fremmede Lande som Hovmester for unge Adelsmænd; saaledes var han 1568 i Strasborg, og i November 1573 blev han immatrikuleret i Padua samtidig med Brødrene Hans og Knud Rud, Hans og Morten Barnekov. Paa disse Rejser erhvervede han

Magistergraden. Efter sin Hjemkomst blev han 1576 Rektor ved Lunds Domscole og Kannik i Kapitlet, hvor han 1583 ogsaa fik et Vikariat. Han døde i Februar 1585. — Gift med Christine Gans, som døde 21. April 1583.

Rietz, Skånska Skolväs. Hist. S. 248—9. Ny kirkeh. Saml. I, 479. III, 569. 660. Suhms Saml. II, 3, 11.

* Helsingora illustrata carmine gratulatorio. Rost. 1561. 8.

Carmen de secunda persona Divinitatis et quatuor summis meritis filii Dei. Hafn. 1563. 4.

Carmen de actu celeberrimo, in qua sacræ Theologiæ Doctor est appellatus M. Paulus Matthiæ, Philosophus doctus, Theologus pius, professor eximius, Episcopus summus. Hafn. 1570. 4.

Carmen in nuptiis cl. viri Henrici Gyldenstiern de Aagaard et Martæ Rud. Hafn. 1574. 4.

Epicedion D. D. Joanni Pratensi, Philosopho erudito, Medico perito, Poëtæ eximio. 1576. (Tr. i Rørdams Kbh. Univ. Hist. IV, 111—5).

Latinsk Digt indført i Eras. Augustini Carmen de Johanne Baptista, Rost. 1561. En græsk Ode fra 1568 findes i Hdskr., Ny kgl. Saml. 365. 8.

Mule (Bertel Iversen), Søn af M. Iver Bertelsen, der døde 1583 som Abbed i Ringsted Kloster, og Hustru Else Mule, efter hvis Slægt Sønnen tog Navn. Studerede 1598 og senere i Helmstädt. Opholdt sig 1600 i Odense, hvor han undertiden prædikede under meget Tilløb, hvoraf en af Præsterne ved Frue Kirke tog Anledning til i en Prædiken paa 3die Adv. Søndag 1600 at sige: »Naar der kommer nogle Sprader, Spyttegøge og unge Leflere løbendes fra Tydskland, da vil Folk høre dem og foragte os gamle, — i hvilken Anledning Bertel Iversen anklagede Præsten for Bispen, da han antog, at der sigtedes til ham. Sagen blev dog forliget. — I Marts 1601 blev han Rektor i Assens. Maaske er han den Bertel Iversen, som 1602 blev Præst i Maribo og døde der den 1. November s. A.

J. Madsens Visitatsbog, S. 29—30. 332. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. II, 527. Bloch, Fyns St. Gejstl. II, 184—5. Kall-Rasmussen, Musse Herred, S. 299. Naar Bloch a. Skr. I, 469 antager, at han blev Præst i Tavlov, da kan dette ikke være rigtigt, da den Hr. Bertel Iversen, som var Præst der, var Søn af en Foged Iver Finsen.

Oratio ethica secunda de virtute morali. In illustri Julia Acad., quae est Helmstadii, exercitii gratia scripta et recitata a Bartholdo Ivaro Mull, Dano. Et ad tractandum proposita a M. Henrico Posselio

J. F. Rostochiensis. Habita mense Julio 1599. Helmst. M. D. XCIX. 4to. (Tilegnet Arild Hvitfeldt, Herre til Læcchø).

*Nestved (Morten Hansen), kjendes kun som Forfatter af forskellige danske og latinske Digte; men det er rimeligt, at han er den Morten Hansen, som 1585 blev Præst i Elmelund paa Møen og som døde her ved Aaret 1602.

Rørdam, Kl. Lyskander, S. 281. 316.

* In Nativitatem Christi ad Martham Rosencrantz Petri Oxonii relictam, Danice. Hafn. 1580. (Lysk.).

En skøn ny Vise om den slemme Last Hoffmodighed, som nu mesten regnerer vdi alle Stater i den gantske Verden. Skænckt Fru Christine Lindeno, velb. Steen Bildis Frue til Robelø oc Vandaas til Nytt Aars gaffue. Kbh. 1582. 8.

Ad Deum tempore pestis Carmina, Episcopo et Ministerio Hafniensi oblata. Hafn. 1583. 4. (Jvfr. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. II, 226).

Nielsen (Jens), paa Latin: Janus Nicolai Asloensis¹⁾, var født 1538 i Oslo; hans Fader, Skipper Niels Jørgensen Frensesen, var dansk af Fødsel, Moderen, Hilleborg Jonsdatter, var norsk. Da Faderen døde 1549, rejste Moderen med ham til Danmark og satte ham i Skole først i Kjøbenhavn og siden i Roskilde. Men efter at han havde været her et Aarstid, vendte han tilbage til Oslo. Sexten Aar gammel kom han dog igjen til Kjøbenhavn, hvor han fuldendte sin Skoledannelse og blev Student. Men efter et kort Ophold ved Universitetet blev han Hører ved Oslo Skole 1558. Denne Plads frasagde han sig dog efter 1 Aars Forløb og drog til Kjøbenhavn for at fortsætte sine Studier. Her lykkedes det ham den 25de April 1561 at blive forlenet med et Vikariat ved Oslo Domkirke, med Forpligtelse til, at naar han ikke længere studerede ved noget Universitet, skulde han residere ved bemeldte Domkirke. I Februar 1562 tog han Baccalaurgraden, og den 23de April 1563 blev han kaldet til Rektor ved Oslo Skole. Aaret efter ægtede han en Datter af Mag. Frants Berg, Biskop i Oslo og Hammer Stift. Den 27de October 1570 forlenedes han med et Kannikedømme i Oslo. I Juli 1571 drog han til Kjøbenhavn, hvor han den 12te September blev præsteviet, ventelig fordi der laa et Præstekald til hans Kanonikat, og nogle Dage efter tog han Magistergraden. Den 19de Oktober s. A. nedlagde han Rektorembedet i Oslo. Da Biskop Frants Berg var gammel og svagelig, fik Ka-

¹⁾ Naar han i Bibl. Dan. I, 569 kaldes Arctander eller Hak, da er det urigtigt.

pitlerne ved Oslo og Hammer Domkirker den 29de April 1572 kgl. Befaling til at forsamles med nogle af de lærdeste og forstandigste Præstemænd i begge Stifter og med dem udvælge en god, forstandig og lærd Mand, der kunde være den gamle Biskops Medhjælper. Hertil udkaaredes da M. Jens Nielsen den 27de Oktober 1573, og under 14de Februar 1574 fik han kgl. Beskikkelse som Mester Frants's »Medhjælper udi Religionen og andre Superintendentens Bestillinger.« Efter sin Svigerfaders Død, eller naar denne ikke længere vilde have med Embedet at gjøre, skulde M. Jens være Superintendent. Det sidste skete 1580, hvorpaa M. Jens Nielsen drog ned til Kjøbenhavn, hvor han, efter at have aflagt sin Superintendented til Kongen paa Koldinghus, den 2den Juli blev bispeviet i Kjøbenhavn af Biskop Povl Madsen, der tillige paa bedste Maade instruerede ham om, hvorledes han skulde forrette sit Embede, med hvilket han for saa vidt allerede var vel kjendt, da han siden 1574 havde forrettet alle Visitatsrejser paa den gamle Biskops Vegne. Denne takkede af paa Kapitelshuset i Oslo den 29de Juli 1580, faa Dage efter at M. Jens Nielsen var vendt tilbage fra Danmark. Da M. Frants Berg, saa længe han levede — han døde først den 2den November 1591 — skulde dele Bispeembedets Indtægter med sin Efterfølger, fik denne til Erstatning Forlening paa et Kannikedømme i Hammer og siden tillige en Daler af hver Kirke i Stiftet. I Juni 1584 var han tilstede ved Prinds Christians Hylding i Odense, og i November 1589 deltog han i Festlighederne i Anledning af den skotske Kong Jakobs Bryllup med den danske Prindsesse Anna, hvilket Bryllup holdtes i Oslo; ligesom han ogsaa bivaanede Christian IV's Hylding sammesteds i Juni 1591. Forøvrigt forestod han sit Bispeembedes med megen Iver og Nidkjerhed indtil sin Død i Foraaret 1600. Gift 1. 16de Januar 1564 med Magdalene Berg (født 1. Maj 1546 i Ribe, døde 12. Februar 1583 i Oslo); 2. 16de Januar 1586 med Anne Glad (født 28. Marts 1570 i Oslo), Datter af Borgmester Oluf Glad i Oslo og Hustru Margrete Pedersdatter.

Norske Vidensk. Selsk. Skr. i 19. Aarh. IV, 177—250. Norsk Mag. II, 120—64. D. Mag. I, 25.

De portentoso Cometa, qui Anno M.D.LXXVII apparuit, Carmen. Rostoch. 1577. 4. Ny Udgave udkom under fig. Titel:

De portentoso Cometa, qui anno præterito apparuit, Carmen. Hafn. 1578. 4.

Elegidion in obitum filiolarum suarum Catharinarum, quæ mortalitatem

explevit ad coelites migrans prid. Non. Aug. 1581. Rostoch. e. a. 4. (Tilegnet Provst Rasmus Hjort i Tønsberg).

Ἐπίδειγμα seu Specimen commentationis meditationisque Sacrarum Literarum, in gratiam tyronum Gymnasii Asloënsis, explicatione primi capitis Geneseos exhibitum. Rostoch. 1583. 4. (Tilegnet M. Frants Berg).

Idyllion de cordis humani pressura et anxietate, quà miseria piorum in hac præsenti vita *συμβολικῶς* exprimitur. Rostoch. 1586. 4. (Se N. M. Petersen, D. Lit. Hist. 1 Udg. III, 329).

En Bøn daglig at bede, imod Synden oc Guds Vredis Straff, oc i allehonde Nød oc Fare. Kbh. 1588. 4.

En Bøn, som bleff lest aff Predicke Stolen i Oslo de tre almindelige Bede Dage 17. 18. oc 19. Mart. an. 89. Kbh. 1589. 8.

Ligprædiken over Henrik Brockenhus. Kbh. 1590. 8.

Ligprædiken over Henrik Gyldenstjerne. Kbh. 1594. 4. (Jvfr. Vedel Simonsen, De danske Ruders Adelslæg II, 208—9).

En Predickenn, som i Erlige Velbyrdige oc Salige Fru Karine Gyldenstierns Lijgs Begræffuelse bleff forhandlit i Oslo Domkirke . . den 18 Aprilis Aar M.D.XCVI. Kbh. 1596. 8. (Personalierne i samme ere optrykte hos Bricka og Gjellerup, Den danske Adel I, 127—36, og hos Rørdam, Hist. Kildeskr. II, 494—500).

Biskop i Oslo, Mag. Jens Nielssøns Itinerarium fra Oslo til Fritzø, Aar 1593, tilligemed hans Levnedbeskrivelse ved P. Coucheron (tr. i Norske Vidensk. Selsk. Skr. i det 19de Aarh. IV, 177—250).

Jens Nielssøns Optegnelser, 1580—1598 (tr. i Nicolaysens Norske Magasin II, 120—64).

Biskop Jens Nielssøns Visitatsbøger og Rejseoptegnelser 1574—1597. Ved Yngv. Nielsen. Kristiania 1880 ff.

Et Manuskript, indeholdende kirkelige Lovbestemmelser og Synodalpaamindelser, skrevet med M. Jens Nielsens Haand, findes i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 277 g. 8vo.

Parvus (Matthis) var født i Roskilde, da han ligesom sin Broder, den bekendte Professor Peder Parvus, skrev sig Rosæfontanus. Han synes at have staaet i et nært Forhold til D. Peder Palladius, og i de nærmeste Aar efter Reformationens Indførelse her i Danmark gjorde han sig fortjent ved flittig religiøs Oversættervirk-somhed. I Aaret 1549 forekommer han som Præst i Gislev (og Dalkjøbing) i Skaane, da Mester Peder Parvus ved Beretning til Kongen, om at en ved Navn Hans Madsen, som var Foged paa Gislevgaard, truer og undsiger hans Broder, Hr. Mats Parvus, Sognepræst til Gislev Sogn, og desligeste hans Hustru, erhvervede

Brev til Jesper Friis (forlenet med Gislevgaard), at denne skulde »tage Borgen af samme Karl og opsøge ham, og dersom han har ham noget til at tale, at han da taler ham til for Sti Pors (Stifts- lensmand i Lund) og andensteds, hvor hans Ret falder, og der at hænde, hvis Lov og Ret er«. I en gammel Fortegnelse over Præster i Sjælland nævnes Hr. Matthis Parvus som Præst i Blidstrup. Vi vide dog ikke, om han har været det før eller efter, at han var Præst i Gislev.

Danske Mag. 4. R. IV, 151. Gl. kgl. Saml. 2990. 4to. Aarsberetn. fra det st. kgl. Bibl. II, 270—4.

Een ræt Bedebog aff den Hellige Scrifft, Gamle oc Ny Testamente, met den rætte Passional etc. flytelige offuerseet oc corrigeret. Kbh. 1544. 8. (Med Ped. Palladius's Fortale).

Urbanus Regius, Siælens Lægedom for de karske oc sywge i disse farlige Tider oc i Dødz Nød. Vdsæt aff Tydske paa ræt Danske. Kbh. 1544. 8. (Med Fortale af Ped. Palladius). Senere Udg. u. Aar og Sted.

D. Petrus Palladius, En kort Catechismi Wdleggelse, screffuen paa Latine for Norske Sognepræster, oc nu vdsæt paa Danske, de Christne vdi Island tilgode. Kbh. 1546. 8.

*Paselich (Caspar) til Liddouw, var født i Pommern af adelig Slægt. I Oktober 1550 blev han immatrikuleret ved Universitetet i Wittenberg. For Resten studerede han baade før og efter i Rostok, hvor han formodentlig ogsaa erhvervede den juridiske Licentiatgrad. Den 2den Juni 1557 blev han af Christian III antagen som kongelig Raad og samtidig forlenet med Dekanatet i Roskilde. Han maatte forpligte sig til at opholde sig ved Kongens Hof og lade sig bruge i alle forefaldende Sager, til at skrive, tale og raade, i Statssendelser og i Kancelliet. Hvad der betroedes ham under Tavsheds Segl, skulde han tage med sig i Graven, og han skulde altid forblive i Danmark. I Frederik II's Tid anvendtes han meget i udenrigske Anliggender og Sendelser, og han ledsagede Kongen 1559 paa Toget til Ditmarsken. Foruden andre mindre Forleninger forærede Kongen ham 1570 Jerslev Hovedgaard i Sjælland med 15 mindre Gaarde i Jerslev By, og Aaret efter Rønnebæksholm Hovedgaard ved Næstved med 28 Bøndergaarde. Den 20de April 1583 fik han efter eget Ønske paa Grund af Alder og Svagelighed Afsked af Hof- og Kancellitjenesten med Bibehold af sin Løn. Under sit lange Ophold her i Landet kom han i nærmere og ven-skabelig Forbindelse med flere danske Videnskabsmænd. Han døde

den 22de Oktober 1597 paa Rønnebæksholm. — Gift med Judith Folmersdatter, der overlevede ham.

Kbh. Univ. Hist. II, 397—400. Fr. Carlsen, Om Rønnebæk, S. 236—7. Hist. Kildeskr. I, 714. II, 683.

Bericht eines Augenzeugen über die Eroberung Dithmarschen's (tr. i Michelsens Archiv für Staats- og Kirchengesch. der Herzogth. III, 339—70. Denne Beretning er atter Kilden til Hier. Osius's og andres Efterretninger om Krigen).

Latinsk Digt i A. Vedels Ligtale over Johan Friis, Kbh. 1571.

Povlsen (Elias), der kaldes med Tilnavnet *Bortho* eller *Barthovius*, blev Student 1612. Da der i Januar 1614 anstilledes Undersøgelser angaaende de nærgaaende Angreb, M. Oluf Kock i sine Prædikener havde gjort paa Dr. H. P. Resen, var Elias Povlsen en af de Studenter, der aflagde de udførligste Vidnesbyrd. Kort efter blev han Huslærer hos Raadmand Jost Leiddebur i Malmø, hvor han kom i venskabelig Forbindelse med M. Bertel Knudsen Aqvilonius. Siden var han hos Lage Urne paa Beltebjerg. I April 1616 blev han formodentlig Kapellan og siden Sognepræst i Otterup i Skaane, hvor han af sin Biskop omtales som en lærd Mand, der studerede flittig. Han antages at være død her 1653.

Kirkehist. Saml. 3. R. I, 572. 575. 585—8. III, 267—8. 277. 279 ff. Rostgaardske Saml. (i Univ. Bibl.) 121 Fol., p. 118. Cawallin. Lunds St. Herdam. III, 454.

Ὁνοματολογία et *δοξολογία* Salvatoris alphabethica, d. e. Vor Frelseris Jesu Christi hellige Naffne efter Alpha-Bethet vdi 23 Psalmer befattede. Kbh. 1652. 8. (Ogsaa med Titel: Nova Jesu cantica).

*Sjunesen (Hans), paa Latin: Johannes Septimius, var rimeligvis født i Malmø og antages for en Søn af Remmesnider Sjunde Andersen, der var Borger smst. i Begyndelsen af det 16de Aarh. Den 19de November 1533 blev han som fattig Student gratis immatrikuleret i Vittenberg. Nogen Tid efter Reformationen blev han Kapellan i Malmø. I Aaret 1552 blev han valgt til Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn. Kongen gav sit Samtykke til Valget; men han maa selv have faaet Betæneligheder, da han forblev i Malmø, hvor han 1555 blev Sognepræst ved S. Peders Kirke. I Aaret 1560 var han en af de Præster, som overbragte M. Tygø Asmundsen Valgbrevet som Lunds Biskop. Han døde af Pest 1563. — Gift med Enken efter Hospitalspræsten Oluf Jensen i Malmø.

Ny kirkehist. Saml. I, 465. II, 231—2. Worm, Nyerup, N. M. Petersen

og Bibl. Dan. henføre urigtig hans Skrifter til Jens Andersen Sinning (Synningius).

Salomonis Bøger paa Danske. Wittenb. 1552. 8.

Tobiæ Bog paa Danske. Wittenb. 1552. 8.

Skavbo (Lavrits Klavsen), paa Latin: Laurentius Nicolai f. Scave-nius, var født 1562 i Kjøbenhavn og Søn af Professor Klavs Lav-ritsen Skavbo. Efter at have studeret nogle Aar i Kjøbenhavn og taget Magistergraden sammesteds, fik han i August 1587 det saa-kaldte kongelige Rejsestipendium for en Theolog, hvorpaa han be-gav sig til Rostok og senere til Wittenberg. Efter sin Hjemkomst blev han 1590 Rektor ved Vor Frue Skole i Kjøbenhavn, og 1594 beskikkedes han til Professor pædagogicus ved Universitetet, hvor-hos han fungerede som akademisk Notarius. Da det gik langsomt med hans Oprykning og hans Pengesager stod paa en daarlig Fod, ansøgte han om Præstekaldet i Taarnby paa Amager, hvortil Uni-versitetet havde Patronatsret, og han blev kaldet hertil i Juni 1600. Han havde gjerne ønsket 1602 at blive Sognepræst til Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn; men en anden og yngre Mand blev ham foretrukken. Derimod blev han i Maj 1605 beskikket til Biskop i Stavanger og indviet 1ste Pintsedag s. A. af Biskop Peder J. Vinstrup i Vor Frue Kirke. I Stavanger virkede han som en hæderlig og dygtig Tilsynsmand i 21 Aar. Da han tidligere havde syslet med matematiske Studier, gave hans Visitatsrejser ham Lejlighed til at optage et Kort over Stavanger Stift — det ældste, som kjendes. Han var paa Herredagen i Bergen 1622 med at dømme Biskop Anders Arrebo fra Embedet, men viste sig forøvrigt som en Ynder af dennes gudelige Sange. Døde den 1ste Decem-ber 1626. — Gift med Martha Ditlefsdatter Fox fra Kjøge.

Faye, Christianssands Stifts Bispe- og Stiftshist. S. 203—22. Rørdam, Kbhvns. Univ. Hist. III, 577—80.

Carmen hebr., quo Laurentio Andreæ f. Roschildensi Dano gra-dum magisterii in Viteberg. Acad. suscipienti gratulatur. Witeb. 1589. 4.

Diocesis Stavangriensis et partes aliquot vicinæ (Kort, indført i Joh. & Corn. Blaeuwii Atlas). Jvfr. Steph. Joh. Stephanii Notæ uber. ad Saxonem, p. 116. Jessen, Beskr. af Norge S. 29.

Acta Academiæ Hafniensis 1594—1600 (tildels aftrykte i Ny kirkehist. Saml. V, 67—118) ere affattede af ham.

***Skomaeker (Jørgen)**, var født i Haderslev, studerede 1575 i Wit-tenberg, tog senere den juridiske Doktorgrad udenlands. Blev den

6te Juli 1584 ansat som Sekretær i det tyske Kancelli i Kjøbenhavn. Var 1595 paa Regjeringens Vegne Aktor i Pressesagen mod M. Jon Jensen Kolding. Deltog i Juni 1603 efter kgl. Befaling i den akademiske Prøvelse af Dr. med. Jonas Charisius, da denne ønskede at erhverve den juridiske Doktorgrad. Var forlenet med et Kannikedømme i Roskilde og (fra 1603) med Archidiaconatet i Slesvigs Domkapitel. Døde den 17de Januar 1607.

Grundtvig, Medd. fra Rentekammerarch. 1872, S. 165. Ny kirkehist. Saml. V, 112. 390. 396. Michelsen u. Asmussen, Archiv. II, 482.

Oratio de affectibus in celeberrima Vitebergensium Academia habita. Viteb. 1575. 4.

Skrifver (Niels Jakobsen), var født S. Olufs Dag 1554. Havde nydt lærd Skoledannelse. Blev 1581 Skriver paa Haxholm, paa Aarhusgaard 1585, paa Skanderborg 1589—95; Raadmand i Randers 1604, Borgmester sammesteds 1619. Døde den 10de Juni 1624 som Følge af et Benbrud. Var to Gange gift; hans 1ste Hustru skal have været en adelig Dame.

Efter skriftlig Meddelelse fra afd. Kancelliraad Olsen i Randers. Worm III, 718.

En Bøn, som en arm Synder daglig kand bruge at bede oc paa kalde den hellige Trefoldighed med, dersom hand icke haffuer selff de Bønner, som nytteligere ere. Kbhvn. 1591. 8.

*Skøtte (Mads), paa Latin: Matthias Schotthe; var Student fra Viborg Skole og blev den 25de Juni 1565 immatrikuleret i Wittenberg, hvor han studerede i nogen Tid. Hans senere Skjæbne er ubekjendt.

Rørdam, Historieskrivn. i Danm. og Norge siden Reform. S. 128—9.

De origine gentis Danicæ et iis populis, qui Cimbricam chersonesum, ac in oceano et ad mare Balthicum terras, inclyto Regi Danico subiectas, aliquando incoluerunt, commentariolus, scriptus a quodam ex iis locis oriundo Scholastico in Academia Witebergensi. Witeb. 1566. 8. (Tilegnet Kapitlet i Viborg).

Smyther (Dillev) var født i Brabant; han forekommer første Gang i Aaret 1500 som Magister og juridisk Repetent ved Kjøbenhavns Universitet; senere gjorde han vidtloftige Rejser og blev creeret til Baccalaureus juris i Løwen og til Decretorum Doctor i Bologna. I Aaret 1512 blev han Professor juris ved Kjøbenhavns Universitet og samtidig Kannik i Kapitlet smst. Rektorværdigheden ved Universitetet beklædte han i Aarene 1513 og 1524. Han var en

af de Kommissærer, som vare tilstede paa Hjortholm, da Biskop Johan Jepsen 1512 nedlagde Bispeembedet, og 1515 var han med i den Sendefærd, som med Ærkebiskop Erik Valkendorf i Spidsen afgik til Nederlandene for at hente Christiern II's Brud. I Aaret 1516 gik han som kongelig Gesandt til Kongen af Polen, til Stormesteren over de tyske Riddere, til Riga og flere af de østersøiske Stæder, ligesom han senere oftere brugtes af Christiern II ved Underhandlinger med fremmede Magter. Til Løn for hans Tjenester forlenede Kongen ham med Domprovstiet i Lund, som han dog mistede 1524, da Frederik I var kommen til Magten. Tillige nævnes han senere som Besidder af S. Nicolai Alters Vikariat i Roskilde Domkirke. Ifølge sin Stilling i Kjøbenhavns Kapitel var han i en Del Aar Sogneherre til S. Peders Kirke; 1526 blev han Kantor i Kapitlet, og forestod i den følgende Tid ofte dettes Anliggender paa Grund af Dekanens hyppige Fraværelse i kongelige Hverv. Som Kantor var han, ialtfald 1537, Sognepræst til Hersted vestre Kirke, hvad dog neppe medførte, at han derfor i egen Person behøvede at forrette nogen Kirketjeneste der. Han forekommer endnu som Kapitlets Kantor og Formand i Aaret 1538; men i det samme eller i Beg. af det følgende Aar døde han.

Werlauff, Kbh. Univ. Hist. før Reform. (Progr. 1850). S. 71. Rørdam, Kbhvns. Kirker og Klostere, S. 121—3. Behrmann, Christian den Andens Hist I, LXXXIV—V. II, 191. Allen, De nord. Rig. Hist. II, 140—1. 533.

Oratio ad illustrissimam D. Dominam Elizabet, Danorum reginam, in Hacco Comitibus facta, Anno 1515. (Tr. i Script. Rer. Dan. VIII, 479—92).

Oratio ad Magistrum Teutonicum, Anno 1516 (msc.).

Oratio ad Rempubicam Rigensem, Anno 1516 (msc.).

*Svansø (Niels Andersen) var fra Ribe; han sluttede sig tidlig til Reformationen og skal af Frederik I 1526 eller 27 være bleven beskikket til Præst i Varde, hvor han senere ogsaa blev Provst. 1537 findes han immatrikuleret ved Universitetet i Wittenberg, hvor han tog Magistergraden. Han skal have gjort sig Haab om at blive den første evangeliske Superintendent i Ribe Stift; men da M. Johan Vandal blev ham foretrukken, kom han i saa heftig Strid med denne, at han besluttede at nedlægge sit Embede, skjønt hans Sognefolk, af hvem han var meget yndet, gjerne vilde have holdt ham tilbage. Han blev nu (1540) Lektor i Theologien ved Viborg Domkirke; men opgav ogsaa snart dette Embede for paany at drage til Wittenberg. Her blev han bekjendt med Bugenhagen,

der anbefalede ham til Christian III som en Mand, der var brugbar enten ved Universitetet eller paa en Prædikestol, hvis Kongen ikke skulde foretrække at give ham et Stipendium til at studere videre med. Hertil svarede Kongen den 15de Maj 1541, at han gjerne skulde have taget Hensyn til Anbefalingen, hvis det ikke var ham berettet fra sikker Kilde, at M. Niels Svansø havde forholdt sig hel gjenstridig mod Superintendenten i Ribe, som han gjerne vilde have fortrængt for at sætte sig i hans Sted, og da det ikke vilde lykkes ham, og Rygtet gik, at Superintendenten i Kjøbenhavn var død, skulde han have ladet sig forlyde med, at han vilde rejse over for at forsøge, om han ikke kunde komme til det Stykke Brød. »Han bliver derfor«, skriver Kongen, »af vore holdt for en Oprører, og de mene, at der ikke er meget ved ham at gjøre«. Senere bekvemmede Kongen sig dog til at understøtte ham i Wittenberg, og efter Hjemkomsten derfra blev han atter Sognepræst ved S. Ibs Kirke i Varde og forlenedes 1554 med Kongetienden af Ovtrup Sogn. Om hans Begavelse aflægger hans nedenførte Skrift et fordelagtigt Vidnesbyrd. Han døde 1555. At han har været en af de lutherske Præster, som tidligst indlod sig i Ægteskab, ses formentlig deraf, at hans Søn, Anders Nielsen Svansø, blev hans Eftermand i Varde.

Suhms Nye Saml. I, 331. Ny kirkehist. Saml. I, 466. Langøbekiana, S. 64. Dän. Bibl. I, 54—5. Aarsberetn. fra Geh. Ark. I, 220—1. 229—30. Ursin, Stiftsstadn Viborg, S. 113. Wiberg, Alm. Præstehist. III, 471. Barfod og Rørdam, Kirkekal. for Slesv. Stift. II, 127—8.

Descriptio Daniæ (tildels paa Vers), Hdskr. i Thottske Saml. 719 Fol. Ny kgl. Saml. 649 c 4to. Uddrag deraf er trykt i Suhms Nye Saml. I, 331—43. Jvfr. Hist. Tidsskr. 4. R. II, 858 Not.

Thomesen (Hans), født den 1ste Marts 1532 i Hygum i Tørninglen, hvor hans Fader Thomas Knudsen da var Præst. Han var den ældste af tolv Sødskende. Efter at have søgt Skolen i Ribe kom han til Universitetet, hvor han især sluttede sig til Niels Hemmingsen. I Aaret 1553 drog han til Wittenberg som Hovmester for tre unge Adelsmænd af Slægten Venstermand, og her har han vistnok taget Magistergraden. Efter sin Hjemkomst blev han ved Paasketid 1557 af Biskop Hans Tavsens kaldet til Rektor ved Ribe Skole. Her begyndte han med Flid at sysle med dansk Salmedigtning, især tilskyndet derved, at det var hans Embedsgjerning at lede Skoledisciplinens Deltagelse i Kirkesangen. Efter Christian III's Død forfattede og foredrog han ved en Sørgehøjtid i Ribe en Mindetale, hvori han udførlig og med ikke ringe Dyg-

tighed skildrede den afdøde Konge. Det er at antage, at denne Tale, der snart efter blev udgiven, har tjent til Anbefaling for Forfatteren. Ialfald befalede Frederik II den 2den Januar 1561 Universitetets Professorer »at fordre og fremme ham til det bedste og fly ham et Kald enten ved Universitetet eller andensteds, eftersom I kunne formærke, at han er lærd og duelig til«. Tillige fik han Løfte om et Kannikedømme i Ribe (som han opnaaede 1564). Kort efter nedlagde han sit Rektorembede og begav sig til Kjøbenhavn, hvor han var saa heldig Pintseaften 1561 at blive kaldet til Sognepræst ved Vor Frue Kirke. Senere eller samtidig blev han tillige Provst i Smørum og Sokkelunds Herreder, og var som saadan Sjælands Stifts »øverste Provst«. 1572 blev han af Hemmingsen creeret til Baccalaur i Theologien, og samme Aar havde han den Ære at staa Biskop Povl Madsen bi ved Dronning Sofies Kroning. I sin Embedsvirksomhed var han nidkjær og duelig, hvorfor han ogsaa nød stor Anseelse. D. Niels Hemmingsen havde udset ham til en Gang at være hans Efterfølger ved Universitetet. Størst Fortjeneste har han dog ved Udgivelsen af sin Danske Salmebog, ledsaget af Melodier. Heri har han samlet en rig Skat af Reformationsaarhundredets Salmedigtning, dels optaget af ældre Samlinger, dels nu for første Gang trykt. Af de halvandet hundrede ny Salmer, hvormed han foregede sin Samling, leverede han selv en Trediedel, som han dels selv digtede, dels omarbejdede af ældre danske, dels oversatte fra Latin og Tydsk. Var han end ingen stor Salmedigter, saa var han dog den største i sin Tid. Med en udholdende Kjærlighed syslede han i en Række Aar med det Værk, der blev et Æreminde for ham, og til hans Berømmelse tjener det, at han havde Øre for de kristelige Toner, der fra gammel Tid af levede i Folkemunde. Efter at Salmebogen var udkommen, befalede Kongen alle Rigets Bisper at sørge for, at et Exemplar af den anskaffedes til enhver Kirke, og at den brugtes i alle Skoler, samt at ingen andre Salmebøger førtes til Kjøbs paa Markeder eller andensteds. I lange Tider blev da denne Salmebog, om ikke den eneste Kilde, saa dog Hovedkilden til al kristelig Salmesang her i Landet saa vel som i Norge. — M. Hans Thomesen døde den 22de September 1573, kun 41 Aar gl. Gift 1. 16de November 1561 med Margrete († 1563); 2. 1563 med Magdalene, Datter af Mads Anchersen, Borgskriver i Ribe; hun blev senere gift med Eftermanden i Præsteembedet, M. Rasmus Katholm.

Brandt og Helveg, D. danske Psalmedigtning, I. Rørdam, Kbhv. Univ. Hist. II, 736—41. Kinch, Ribe Bys Hist. II, 161—3.

Oratio de Illustrissimo Principe ac Domino Christiano III, Rege Daniae et Norvegiae etc. Basil. 1560. 8. (Optrykt iblandt Orationes in obitus Principum a Simone Schardio collectæ, Francof. 1567, Tom. III; og i Grams Udgave af Nic. Cragii Annales III, Havn. 1737, p. 435—62; paa Dansk i Oversættelsen af sidstnævnte Værk, I, 435—58).

Den danske Psalmebog med mange christelige Psalmer, ordentlig tilsammensat, formeret oc forbedret. Kbh. 1569; smst. 1586; smst. 1592 (to Udg.); smst. 1611; smst. 1617; smst. 1628; smst. 1634; smst. 1641; smst. 1649 (to Udg.); Malmø 1676 (i Forbindelse med Hans Raffns Ny Huuss- oc Kircke-Bog, Lund 1674). — Fortalen er optrykt hos Brandt og Helveg, D. danske Psalmedigtning II, Indledn.

To aandelige Viser. Vdsæt paa Danske. 1. Vil Gud vor Herre ei met oss staa etc. 2. Mit Hierte, hui græmmer etc. Kbh. 1576. 8.

Trøst aff Guds Ord for dennem, som aff deris Venners dødelig Affgang bedrøffuis, tilscreffuen Erlige oc Velbyrdige Frue Magdalene Banner, sl. Iffuer Krabbis Efferleffuerske. (En Ligtale holdt 15. Jan. 1573 i Vor Frue Kirke over den unge Grev Gynter af Barby, der var trolovet med Jfr. Dorothe Krabbe). Kbh. 1577. 8.

En christelig Bøn, dagligen at bede i denne farlige Krig (trykt i Forbindelse med Biskop Hans Albretsens Enarratio Psalmi XX, tre Bededagsprædikener 1564).

En endnu bevaret hdskr. Saml. af danske Ordsprog antages at være af ham (Lyskander, Scriptor. Dan. S. 264. Molbech, Danske Ordsprog, Indledn. S. XLVI).

Formula adhortandi ad poenitentiam et quasi excommunicandi impenitentis, bis in anno usitata. Paa Dansk. (1569). Trykt i Ny kirkehist. Saml. II, 509—11.

Danske Digte i Vedels Ligtale over Joh. Friis og i hans Pavekrønike (begge trykte 1571). — Det er urigtigt, naar der sædvanlig tillægges H. Thomesen en Ligtale over Iver Krabbe.

Thomesen (Sevald), født i Slutningen af det 16de Aarh. paa Thoten i Oslo Stift, hvor hans Fader Hr. Thomas Laugesen var Præst 1594—1602, inden han blev Sognepræst og Provst i Oslo. Møderen hed Marthe Olufsdatter. Efter at have besøgt Oslo Skole blev han i Oktober 1616 Student i Kjøbenhavn, men drog senere til Wittenberg, hvor han 12. Juni 1620 disputerede over Logikken under M. Joh. Rotløbens Præsidium og 1622 udgav en latinsk Tale. Efter sin Hjemkomst blev han Konrektor i Oslo og tog som saadan Magistergraden i Kjøbenhavn 20. Maj 1623. I Konsistoriets Forhandlinger fra 5. Juli s. A. bemærkes, at Hr. Christen Clemen-

sen klagede over M. Sevald, at han ikke vilde betale ham 10 Daler, han havde laant ham i Leipzig, »da han skulde have tabt sin Pung mellem Wittenberg og Leipzig«. Tillige klagede Universitetets Rektor over, at han havde vist Ulydighed mod sin (akademiske) Ævrighed ved ikke at møde, skjønt han var tilsagt af Pedellerne. Prof. M. Herman Nielsen (der vistnok havde været hans Lærer i Oslo Skole) undskyldte ham med, at han »laa paa sin færdige Rejse op ad Oslo«, og fik paa hans Vegne Sagen bragt til mindeligt Forlig. Da hans Fader døde i Pesten 1630, blev han hans Eftermand som Sognepræst i Christiania, og forlenedes 18. Februar 1631 med Gautstad Præbende i Oslo Kapitel, som Faderen ogsaa havde haft. Men han blev ved Aaret 1635 afsat fra sit Præsteembede paa Grund af Lejermaal. Den 18. Oktober 1636 fik han dog kongelig Tilgivelse for sin Forseelse med Tilladelse til at lade sig kalde til et andet Præsteembede i Oslo Stift, hvor han lovlig efter Ordinansen kunde blive kaldet. Men det lader ikke til, at nogen Menighed har haft Lyst til at indlade sig med ham, skjønt Statholder Hannibal Sehested interesserede sig for ham. I den saakaldte Hannibalsejde 1644 var han en Tid fangen af Svenskerne. Da han var kommen løs, og Statholderen mente, at »han havde noksom pøniteret baade her og hos Fjenden«, beskikkede han ham til Sognepræst i Ramnæs i Jarlsberg Provsti; men da Menigheden satte sig imod og forlangte Stedets Kapellan til Præst, maatte Mester Sevald vige. Han antages at være død omtrent 1650. Gift med Margrete Madsdatter Bang, der døde 1634.

Budstikken, Chra. 1821. III, 327—31. 390. Norske Rigsregist. VI, 291. VII, 254—5. Hundrup, Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere, S. 34.

Oratio de Spiritu Sancto, in Acad. Witeberg. habita. Witeb. 1622. 4.

Horoscopia passionis Domini. Passion-Viser, Jesu Christi Langfredag, alle ret troende Hierters stille gode Fredag, paa hvilken den himmelske Friherre Jesus haver udi sit Blod beilet til vore Siæle, befriet os fra Helvedes Magt, stillet Guds Vrede og formedelst sin gode Gierning paa Korset gjort det alt godt, hvad Adam og Eva den første Fredag i Verden og vi alle vore Lifsdage have fordervet; afdelet i de 24 Timers Ordning. Valerii Herbergeri gode Fredags Arbeid, fordansket. Kbh. 1637. 8. (Tilegnet Statholder Christoffer Urnes Frue, Fru Sofie Lindenov). Paany oplagt i Kbh. 1773.

*Wæbo (Herman Pedersen), der paa Latin kaldte sig Hermannus Chytræus Vejanus, var født i Byen Wæ i Skaane. Navnet Chy-

træus antyder formodentlig, at hans Fader var Pottemager. Var 1587 Skolemester i Halmstad og en flittig Gransker af Fortidens Levninger. Det er rimeligvis denne Mand, der forekommer i følgende Kongebrev: »Bispen wdj Skone fih breff, at ephertj her Hermand Pederszen haffuer forhuerrffuit kong. matt.s breff thill hannem at forhielpe hannem thill ett kald, och hand therfore erforuiist thill Hellinge och Røring sogner, och fru Lene Thott nu lader berette, at hun som thend beste sognemand med nogen flere thieris beuilling haffuer kortt thilforn kalditt en wid naffn her Niels Jacobszen, och ephther at ther forfaris, at forschreffne her Hermand kortt thid forleden haffuer werit slet ett affsindigt menische och therfore bode kiercke och skole thienist haffuer mott resignere, tha beder printzen hannem, at hand om begge thieris lerdom schulle forfare och thend thill samme kald forhielpe, som wdj leffnit och lerdom findis schickelig och duelig, dog aldthingist at skie ephther ordinantzen. Actum Haffniæ 10 decembris 1589.« (Skaanske Tegn. II, Fol. 69). Det Kald, der her er Tale om, maa være det nuværende Södra Rörum og Håglinge, der nu regnes til Froste Hrd., men tidligere, da Hellinge var Hovedsognet, regnedes til Gjønge Hrd. Om Herman Pedersen eller hans Medbejler er bleven Præst her, vides ikke. Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne III, 33 giver i alt Fald ingen Vejledning til Afgjørelse af dette Spørgsmaal.

Rørdam, *Historieskr. i Danm. eft. Reform.*, S. 142.

Keyser Constantini Magni Leffnet, først sammenskreffuit aff Eusebio Pamphilo . . . paa Græiske, fordansket aff Herman Pedersen Wæboe, Skolemester i Halmstad. 1587. (Tilegnet K. Frederik II). Hdskr. i Thottske Saml. 507. 4.

Stormeetige oc Høybaarne Førstis oc Herris, Konning Frederichs den anden aff det naffn, Danmarckis (etc.) Konning, wor allernaadigste Herris Leffnet paa Danske Rim vdsæt wed Herman Pedersen Wæboe. MDLXXXIX. (Hdskr. i Gl. kgl. Saml. 2584. 4.).

Monumenta præcipua, quæ in Schania, Hallandia, Blekingia inveniuntur, obseruata et cum historica breui enarratione illustrata (trykt i Brings Monument. Scanens. I, 278 sq.).

Rerum Danicarum libri VIII (Hdskr. i Arne Magn. Saml. 848. 4; jvfr. Hist. Tidsskr. IV, 138).

*Væver (Christen Pedersen), født i Kjøbenhavn (hvorfor han kaldte sig Portuanus), var 1617 paa en Studierejse i Leipzig og Vittenberg. Senere blev han Præst i Gjerslev og Ønerup i Skaane. Da

han i December 1621 var i Kjøbenhavn for at hæve en Arv, kom han tilfældig tilstede ved en Ildebrand. Han begjærede da af de tilstedeværende en Kniv og en rød Hane. Med Kniven tog han noget Jord op, som han kastede i Ilden, og da en Hane endelig blev ham bragt, kastede han ogsaa denne i Ilden, idet han opfordrede den forsamlede Skare til at bede Gud om, at Branden maatte stilles. Da denne hans Adfærd kom Kansler Christian Friis til Kragerup for Øre, befalede han Biskop Hans Resen at kræve Præsten til Regnskab for det akademiske Konsistorium. Her erklærede denne, at han 1617 ved en Ildebrand i Nærheden af Leipzig havde set den theologiske Professor Weinrich bære sig ad paa lignende Maade; selv havde han et Par Gange ved Ildebrande i sit Nabolag i Skaane brugt dette Middel og mente derved at have standset Ildens Magt. Han vilde i Begyndelsen ikke indrømme, at det var et overtroisk og magisk Middel, men forment, at Ildens Standsning kunde have sine fysiske Aarsager, idet det ene Element dæmpede det andet. Efter at være undervist af Professorerne tilstod han sin Forseelse og bekvemmede sig til at give en skriftlig Bekjendelse, hvori han forpligtede sig til aldrig mere at indlade sig paa sligt. Ikke desto mindre fik Biskoppen i Lund den 8de Januar 1622 kgl. Befaling om at tiltale ham for Landemodet, fordi han nylig havde »brugt noget Gjøgleri over en Ildebrand i Kjøbenhavn«. Han antages for at være bleven afsat, da der Aaret efter var en anden Præst i Gjerslev. Hans nedenauførte Skrift er den 1ste December 1622 tilegnet Præsterne i Vemmenhøgs Herred, i hvilket det nævnte Sogn ligger, og er dateret fra Esboaa — vistnok Espø, der ligger nær ved Gjerslev.

Engelstoft, Univ.- og Skole-Ann. 1809. II, 187—91. Cawallin, Lunds St. Herdam., I, 223—4. Kirkehist. Saml. 3. R. III, 310.

Gnomæ et similitudines non omnes sed maxime insignes, quæ in Epist. Canutiis inspersione. Rostoch. 1623. 8.
